

Tình hình và xu hướng kiểm toán độc lập trên thế giới.

Hội nhập kinh tế thế giới đem lại cơ hội thuận lợi để các công ty kiểm toán chiếm lĩnh thị trường, mở rộng qui mô, phạm vi kiểm toán và tự khẳng định mình để nhanh chóng phát triển. Những cơ hội thuận lợi luôn đến và mỉm cười với những công ty và tập đoàn kiểm toán lớn, có uy tín, danh tiếng và chất lượng, như: Các công ty kiểm toán quốc tế KPMG, PWC, E&Y, DDTI,...

cơ hội và thách thức đặt ra cho các công ty (doanh nghiệp) kiểm toán độc lập của Việt Nam.

Trên thế giới, luật pháp của các nước có nền kinh tế thị trường phát triển đều bắt buộc các doanh nghiệp phải kiểm toán độc lập báo cáo tài chính mới được phép lưu hành sử dụng và tiếp tục hoạt động. Vì vậy, các hãng kiểm toán độc lập trên thế giới phát triển rất mạnh để đáp ứng yêu cầu này. Hiện nay như: Mỹ có khoảng 45.000

với hơn 10.000 kiểm toán viên hành nghề kiểm toán. Còn ở Trung Quốc, tính đến tháng 10/1992 đã có trên 600 công ty và văn phòng kiểm toán, kế toán, tư vấn của Trung ương và địa phương với tổng số kiểm toán viên trên 10.000 người.

Ở Philipin cũng có khoảng 15.000 người làm nghề kiểm toán chuyên nghiệp trong các tổ chức kiểm toán của Philipin.

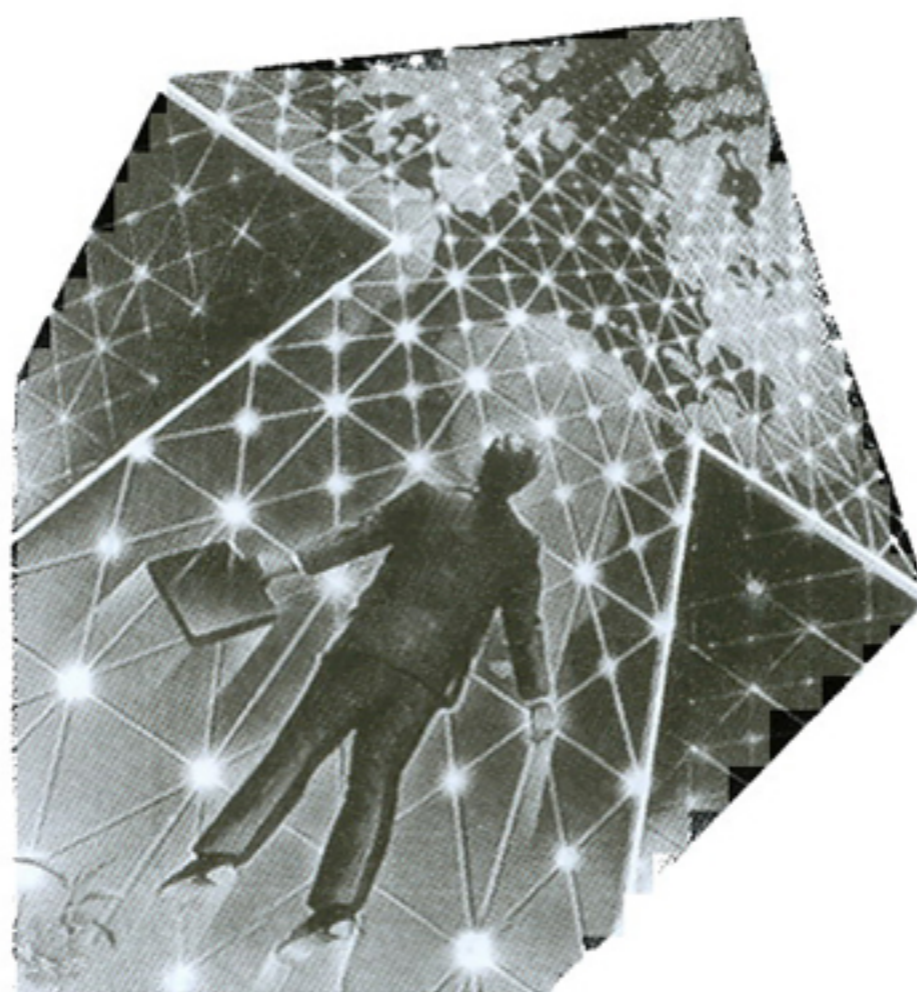
Ở Hồng Kông có khoảng trên 100 văn phòng kiểm toán

Phát triển qui mô kiểm toán độc lập là

GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC CÔNG TY KIỂM TOÁN ĐỘC LẬP VIỆT NAM

Với hàng vạn kiểm toán viên mỗi công ty và văn phòng kiểm toán đặt trên hàng trăm quốc gia có nền kinh tế thị trường, với doanh thu hàng trăm tỷ USD trên năm.

Thực trạng này càng làm cho các công ty và tập đoàn kiểm toán đã mạnh lại càng mạnh, càng có cơ hội phát triển. Với các công ty và tập đoàn nhỏ, yếu kém lại càng khó khăn trong quá trình cạnh tranh. Đồng thời, cũng từ thực trạng này ngày càng tạo ra khoảng cách lớn về mọi mặt trong quá trình cạnh tranh giữa tập đoàn và công ty kiểm toán mạnh, qui mô lớn, danh tiếng, lâu năm với tập đoàn và công ty kiểm toán yếu kém, non trẻ, mới thành lập, có qui mô nhỏ. Trong đó, có nhiều

hãng kiểm toán, có nhiều hãng số lượng kiểm toán viên lên đến hàng vạn người.

Ở Cộng hoà Pháp, hiện có khoảng 24 văn phòng kiểm toán khu vực và 2500 văn phòng cơ sở trực tiếp làm dịch vụ kiểm toán

TS. Thịnh Văn Vinh

và tư vấn, trong đó có những văn phòng lớn có trên 1.000 nhân viên.

Ở các nước phát triển, hoạt động kiểm toán ngày càng được quy định và bảo vệ bởi hệ thống luật pháp chặt chẽ, nghiêm minh. Sự quy định không những chặt chẽ về trách nhiệm, quyền hạn của kiểm toán viên, của tổ chức kiểm toán mà còn thừa nhận sự tồn tại khách quan độc lập của kiểm toán, để từ đó thừa nhận về giá trị pháp lý, chữ ký và độ tin cậy của thông tin do kiểm toán độc lập mang lại. Hoạt động kiểm toán độc lập ngày càng có phạm vi mở rộng, không chỉ thực hiện kiểm toán các doanh nghiệp và thành phần kinh tế ngoài Nhà

nước mà càng ngày càng đi sâu vào kiểm toán toàn diện cho mọi thành phần kinh tế, mọi loại hình doanh nghiệp hoạt động trong nền kinh tế thị trường không phân biệt hình thức sở hữu.

Tình hình hoạt động và qui mô kiểm toán độc lập ở Việt Nam

Hơn 15 năm hình thành và phát triển, Kiểm toán độc lập Việt Nam đã có nhiều bước trưởng thành về mọi lĩnh vực, cả qui mô hoạt động và số lượng kiểm toán viên....

Về qui mô, từ khi mới thành lập vào ngày 13/05/1991 nước ta có một công ty kiểm toán (VACO) chỉ vắn vắn có 13 người với một trụ sở chính tại Hà Nội và có chi nhánh tại TP HCM, có văn phòng đại diện tại Đà Nẵng. Đến nay nước ta đã có 140 doanh nghiệp kiểm toán trong đó có 107 công ty đủ điều kiện cung cấp dịch vụ kiểm toán cho nhiều lĩnh vực khác nhau với 1.234 kiểm toán viên độc lập, Trong đó khoảng 1.000 kiểm toán viên là người Việt Nam, 20 kiểm toán viên là người nước ngoài và 106 kiểm toán viên có trình độ kiểm toán viên quốc tế có chứng chỉ kiểm toán ACCA.

Mặc dù qui mô đã có những bước phát triển nhưng chưa thực sự có đầy đủ các kiểm toán viên, cũng như chưa đủ trình độ chuyên môn để đáp ứng được yêu cầu thực tế đặt ra. Hoạt động kiểm toán báo cáo tài chính chưa thực hiện kiểm toán toàn diện cho tất cả các lĩnh vực cần thiết của nền kinh tế thị trường. Nhiều lĩnh vực theo qui định đã bắt buộc kiểm toán nhưng vẫn đang còn bỏ ngỏ chưa thực hiện kiểm

toán như các doanh nghiệp tư nhân, công ty TNHH, các HTX...

Về số lượng công ty (doanh nghiệp) kiểm toán tính đến hết tháng 03 năm 2007 ở nước ta đã có 140 doanh nghiệp làm nhiệm vụ cung cấp dịch vụ kiểm toán. Như vậy, tính bình quân mỗi công ty kiểm toán mới chỉ có gần 10 kiểm toán viên. Thực tế, nhiều công ty kiểm toán chỉ có 03 kiểm toán viên với duy nhất 06 khách hàng.

Về năng lực cạnh tranh của các công ty kiểm toán Việt Nam hầu hết là yếu kém so với các công ty nước ngoài. Ngoại trừ một số công ty là thành viên của công ty kiểm toán quốc tế. Các công ty kiểm toán Việt Nam có ưu thế một chút lại là những công ty kiểm toán độc lập thuộc sở hữu nhà nước. Mặc dù đã chuyển đổi hình thức sở hữu từ công ty kiểm toán độc lập thuộc sở hữu nhà nước sang công ty TNHH, công ty cổ phần... đã tạo được uy tín trong nước, nhưng các nhà đầu tư nước ngoài vẫn còn ngại sử dụng kết quả kiểm toán của những công ty này.

Về hoạt động của các công ty kiểm toán độc lập Việt Nam vẫn chưa ổn định, chưa đi vào nề nếp và chưa tạo được niềm tin vững chắc. Giữa các công ty chưa biết hợp tác với nhau, nhiều khi cạnh tranh còn thiếu lành mạnh. Hệ thống các tổ chức hiệp hội nghề nghiệp kế toán, kiểm toán mới ra đời đang còn non trẻ, thiếu kinh nghiệm, hoạt động còn nhiều khó khăn, vướng mắc. Hệ thống khách hàng chưa rộng lớn, chưa vững chắc. Tương lai của những công ty kiểm toán nhỏ mới ra đời

khó định hướng. Các kiểm toán viên có trình độ thường có tâm lý nhìn ngó chọn chỗ làm phải có thu nhập cao hoặc tách ra thành lập một công ty kiểm toán mới. Tâm lý làm việc của kiểm toán viên thiếu ổn định, xuất hiện hiện tượng chảy máu chất xám. Thị trường kiểm toán khi gia nhập WTO ngày càng phong phú, hấp dẫn và đa dạng. Cơ hội rất lớn, khó khăn rất nhiều. Thực trạng này đặt ra cho các nhà hoạch định chính sách kiểm toán và các công ty kiểm toán không ít công việc khó khăn, nặng nề cần phải làm ngay.

Những giải pháp

Trong phần viết này tác giả chỉ đề cập đến một giải pháp phát triển qui mô kiểm toán hiện nay cho phù hợp với thực trạng đất nước ta khi đã là thành viên chính thức thứ 150 của tổ chức WTO.

Về qui mô kiểm toán không hoàn toàn toàn giống như qui mô của các doanh nghiệp sản xuất kinh doanh bình thường được tính như là vốn, sản lượng, lao động... Mà qui mô kiểm toán ở đây được đánh giá nổi bật trên các khía cạnh sau đây:

Thứ nhất: Số lượng kiểm toán viên có chứng chỉ kiểm toán viên quốc gia hoặc kiểm toán viên quốc tế.

Nếu công ty (doanh nghiệp) có số lượng kiểm toán viên hay tỷ lệ kiểm toán viên trên tổng số nhân viên công ty càng cao thì càng có khả năng cạnh tranh tốt hơn. Đặc biệt khi Việt Nam đã là thành viên của WTO thì những doanh nghiệp có kiểm toán viên có trình độ và chứng chỉ kiểm toán viên quốc tế càng

cao thì càng có khả năng cạnh tranh tốt hơn.

Thứ hai: Qui mô về doanh thu và doanh thu trên vốn.

Nếu doanh thu và doanh thu trên vốn càng cao thì khả năng cạnh tranh càng cao và ngược lại. Để có được doanh thu lớn cũng phải đi từ số lượng kiểm toán viên, số lượng khách hàng, chất lượng và giá phí kiểm toán phù hợp.

Thứ ba: Số lượng và tính ổn định của khách hàng.

Nếu số lượng khách hàng trong nước, khu vực và nước ngoài càng lớn, càng ổn định vững chắc thì khả năng cạnh tranh càng cao.

Thứ tư: Số lượng các dịch vụ cung cấp.

Nếu số lượng các dịch vụ cung cấp càng lớn, đa dạng, chất lượng thì khả năng cạnh tranh càng cao.

Thứ năm: Thị trường kiểm toán thông qua số lượng văn phòng, các quốc gia đặt văn phòng và hệ thống mạng lưới văn phòng.

Nếu công ty kiểm toán có số lượng văn phòng càng lớn, đặt trên nhiều quốc gia trong khu vực và trên thế giới, hệ thống mạng lưới văn phòng chặt chẽ, vững chắc, rộng lớn thì khả năng cạnh tranh càng tốt.

Từ tình hình, xu hướng trên thế giới và thực trạng kiểm toán độc lập ở Việt Nam, tác giả đưa ra một số giải pháp phát triển qui mô cho các công ty kiểm toán độc lập ở nước ta như sau:

Một là: Tăng cường phát triển về qui mô số lượng kiểm toán viên.

Hiện nay, sau hơn 15 năm

hình thành và phát triển kiểm toán, ở nước ta mới chỉ có hơn 1000 kiểm toán viên và hơn 100 kiểm toán viên có trình độ quốc tế. Chính điều này làm kiểm toán độc lập chậm phát triển. Nếu số lượng kiểm toán viên Việt Nam có trình độ trong nước và quốc tế càng nhiều, thị trường kiểm toán độc lập sẽ được bao phủ rộng khắp. Mọi lĩnh vực đều được kiểm toán. Môi trường thông tin tài chính sẽ tin cậy hơn. Hiện tượng tiêu cực, vi phạm sẽ giảm và sẽ được ngăn chặn. Kiểm toán viên có điều kiện cọ xát để nâng cao trình độ chuyên môn, tích lũy được nhiều kinh nghiệm. Hoạt động kiểm toán độc lập sẽ đa dạng phong phú đi sâu vào nhiều lĩnh vực sẽ có điều kiện phát triển. Tổ chức hiệp hội nghề nghiệp kiểm toán sẽ có cơ hội thử thách, tự khẳng định và hoàn thiện mình. Muốn vậy, chúng ta phải khẩn trương tăng cường tổ chức đào tạo và thi tuyển kiểm toán viên Việt Nam đạt trình độ, tiêu chuẩn trong nước và quốc tế. Chúng ta nên mở rộng nguồn tuyển, cải tiến hình thức thi tuyển, tổ chức phân loại kiểm toán viên, phân loại công ty kiểm toán như các nước phát triển. Xác định những công ty kiểm toán nào, những kiểm toán viên nào được kiểm toán cho liên doanh, nước ngoài, cho trung ương, cho các công ty cổ phần được phép phát hành cổ phiếu trái phiếu. Những doanh nghiệp kiểm toán và những kiểm toán viên nào chỉ được kiểm toán cho địa phương, trong nước... Chúng ta phải khẩn trương có lộ trình rõ ràng.

Hai là: Tăng cường mở rộng qui mô số lượng khách hàng

trong nước và nước ngoài, thực hiện đa dạng hoá môi trường kiểm toán, tạo điều kiện cho kiểm toán Việt Nam cọ xát và phát triển.

Ba là: Tăng cường phát triển và mở rộng dịch vụ cung cấp cho khách hàng. Các dịch vụ cung cấp càng đa dạng, càng chất lượng và luôn đáp ứng kịp thời mọi yêu cầu của khách hàng thì càng có nhiều khả năng cạnh tranh.

Bốn là: Mở rộng mạng lưới cung cấp dịch vụ kiểm toán đến từng vùng, từng khu vực giúp cho các công ty kiểm toán vừa sẵn sàng đáp ứng kịp thời mọi yêu cầu của khách hàng vừa có cơ hội và điều kiện để hiểu biết sâu sắc tình hình thực tế, nắm vững kịp thời mọi sự thay đổi của khách hàng để thực hiện kiểm toán nhanh nhất với chất lượng cao nhất sẽ là một yếu tố quan trọng, thuận lợi cho các công ty kiểm toán độc lập Việt Nam trong cạnh tranh. Đây cũng là điều kiện để tăng doanh thu, tăng cường khả năng cạnh tranh của mình.

Năm là: Tăng mức phí kiểm toán trong nước để các công ty kiểm toán độc lập Việt Nam tăng doanh thu, tăng vốn có cơ hội đầu tư ngược lại cho sự phát triển chuyên môn trong nước và quốc tế để từ đó tăng cường cạnh tranh.

Việc phát triển qui mô kiểm toán luôn được thực hiện đồng bộ cùng với các giải pháp khác như hoàn thiện hệ thống pháp lý, chuẩn mực chuyên môn, nâng cao chất lượng dịch vụ và uy tín nghề nghiệp của kiểm toán viên Việt Nam...